Verslag Auditcommissie permanent Geluidsmeetnet (PGMN) vliegbasis Leeuwarden tbv COVM 9 november 2026

Algemeen:

De Auditcommissie (AC) vergaderde het afgelopen half jaar twee keer.

Het geluidsmeetnet wordt geregeld geraadpleegd. Deze periode gemiddeld per maand 1000 keer, waarvan ook een groot deel nieuwe gebruiker was. Duidelijk meer dan de vorige periode. De internationale Wapeninstructeursopleiding (WIC) zal daar de oorzaak van zijn.

Meetpunten:

Aan de Finsterbuorren in Jelsum is een tijdelijk meetpunt geplaatst. Hierdoor kunnen we het geluid beter monitoren bij het gebruik van de korte startbaan aan de oostkant. We komen hiermee ook tegemoet aan de wensen van de bewoners. We verwachten dat het minimaal een half jaar zal duren voordat we een goed beeld hebben van die locatie met betrekking tot de starts en landingen. Zoals eerder vermeld zal de korte baan vaker gebruikt worden. Defensie heeft wel toegezegd binnen de geluidscontouren te blijven. Dat betekent dat op deze baan tot maximaal zo'n 10% gevlogen kan worden. De lange baan wordt voor zo'n 90% gebruikt.

Op verzoek van Dorpsbelang Skingen/Slappeterp is een tijdelijk meetpunt geplaatst tussen deze twee dorpen in. Hierdoor worden de geluidsniveaus goed in kaart gebracht als de vliegroute SID 1B (tussen Menaam en Dronryp) gereactiveerd gaat worden. Het helpt ons ook mee om de evaluatie na een tot twee jaar, zoals afgesproken in de vorige COVM, goed te kunnen doen. Fijn dat het gelukt is om dit meetpunt te plaatsen voordat de vliegroute in gebruik genomen gaat worden, zodat we een goede referentie hebben. De vliegbasis heeft aangeboden om samen met de gemeente en ons de Dorpsbelangen van Dronryp, Menaam en Skingen/Slappeterp bij te praten over de achtergronden van de nieuwe vliegroute en de te verwachten veranderingen in geluidsniveaus. We zijn nog in overleg met deze dorpen.

Voor het meetpunt in Ingelum zijn we nog in overleg met Dorpsbelang Ingelum. Het huidige meetpunt gaf eerder geregeld stoorgeluiden. Dat lijkt de laatste maanden zich niet meer voor te doen. Daarnaast zal een tijdelijk meetpunt in de buurt van de Sirtemawei helpen om de geluidniveaus aan de westkant van de korte baan goed in kaart te brengen (vergelijkbaar met Finsterbuorren aan de oostkant).

Zoals vorige keer gemeld willen we het meetpunt aan de Tsjessingawei in Jelsum langer laten staan dan eerder gepland; mogelijk vast, vanwege de hoge geluidsniveaus daar.

Reductie geluidspieken:

De reductie van de geluidspieken die al sinds december 2024 zichtbaar is, zet zich door. Dit komt door twee aanpassingen in het stijgprofiel, zoals we in ons vorige verslag ook schreven. De vliegbasis heeft de klimhoek en de snelheid in december ’24 aangepast bij vliegtuigen die met military power (zonder naverbrander) starten. Medio dit jaar is gestart met het kortdurend gebruiken van de naverbrander bij een deel van de starts. Hierdoor zitten de toestellen aanzienlijk hoger boven de dorpen. Het zorgt voor een daling van de hoge geluidspieken; zeker voor Marsum en Jelsum van groot belang. Het aantal pieken tijdens de start boven de 115 dB(A) komt op maandbasis nagenoeg niet meer voor. Zelfs tijdens de WIC oefening niet. Ook het aantal pieken boven de 110 dB(A) daalt. Ter vergelijk: In ons overzicht van de vorige COVM waren dit er 230 in zes maanden. De afgelopen zes maanden bedroeg dit 129. Een forse daling, terwijl het aantal vluchten door de WIC veel hoger lag.

Na twee jaar gaan we het evalueren met de omliggende dorpen en wijken. Door de vliegbasis is meegedeeld dat het gebruik van de naverbrander niet altijd zal kunnen, omdat de geluidscontouren dit niet toelaten, maar dat ze dit willen inplannen zo vaak als kan. Als Auditcommissie hebben we de basisleiding geadviseerd om in elk geval in de zomermaanden de naverbrander kortdurend te gebruiken. Dan zijn de meeste mensen buiten en is het belang van geluidsreductie het grootst.

Al met al is de reductie van de hoge geluidspieken een mooi resultaat. Dit is wat we graag zien. De vliegbasis behoudt de oefenruimte en de omgeving heeft minder geluid. “Win-win”. We blijven graag kijken naar meer van deze “win-win” mogelijkheden.

Onderzoek gehoorschade en gezondheidsonderzoek:

Zoals in de vorige COVM vergaderingen is besproken, heeft Defensie het RIVM opdracht gegeven om een studie te doen naar de effecten van geluidshinder op de gezondheid. Dit onderzoek is in februari 2026 gestart. De precieze opdrachtformulering en de tijdsfasering is ons niet duidelijk. We zullen hier verder navraag naar doen. De Auditcommissie heeft eerder onderzoeksvragen geformuleerd m.b.t. de kans op gehoorschade. We hebben gevraagd om dit als eerste op te pakken zodat we, zo nodig, nog beter kunnen meedenken over (het behalen van) het gewenste maximale geluidsniveau. In onze vorige rapportage hebben we hier meer over geschreven.

Het RIVM wil een klankbordgroep in het leven roepen om mee sturing te geven aan dit onderzoek. Als de COVM hiertoe besluit, zijn we bereid om daar een vertegenwoordiger voor te leveren.

Ondertussen willen wij, onder het motto “voorkomen is beter”, streven naar het voorkomen van geluidspieken boven de 115 dB(A) en 110 dB(A). Zoals hierboven gesteld zijn daar goede stappen in gezet. Met de optimalisering van het startprofiel hopen we dit verder te reduceren.

Flighttracker:

De Flighttracker levert ons goede geluidsdata op. Maandelijks krijgen we van Casper bv een overzicht van alle gemeten geluidniveaus en van Defensie een overzicht van de gemaakte vluchten (op welk tijdstip en met welk toestel). Daarnaast bekijken we de geluidniveaus en gevlogen routes via de Flighttracker https://lwr.flighttracking.casper.aero/. Als we vluchten constateren met een te hoog geluidsniveau proberen we de oorzaak te achterhalen. Zo nodig sluiten we onze bevindingen kort met de vliegleiding. Kijk gerust met ons mee. De handleiding van het geluidsmeetnet vindt u hier: https://marssum.info/permanent-geluidsmeetnet-vliegbasis-leeuwarden/

Onze adviseur en een medewerker Bureau Geluid, Sectie Leefomgeving hebben geregeld afstemmingsoverleg met Defensie en Casper bv, die het geluidsmeetnet faciliteert, over verbeteringen van dit net en de bijbehorende Flightracker. Het is ons gebleken dat er geregeld fouten zitten in de aangeleverde data. Burgertoestellen die tijdens de WIC door Defensie ingehuurd werden, bleken automatisch als F-35 aangemerkt te worden. Dat gebeurde ook bij de Finse F-18. Dat maakt het voor ons lastig om het gemiddelde geluidsniveau van de F-35 te berekenen en te vergelijken met voorgaande jaren. We hebben Defensie gevraagd om Casper bv hierop aan te spreken en te vragen zorg te dragen voor verbetering.

Afscheid adviseur:

Onze adviseur Anton den Drijver heeft afscheid genomen van de Auditcommissie. Hij heeft vanaf 2014 een belangrijke rol vervuld in de ontwikkeling van het geluidsmeetnet. Ook leverde hij een waardevolle bijdrage in het analyseren van de gemeten geluidsniveaus en voorstellen om dit te beperken. Onze dank aan hem is groot. Anton heeft zich (op ons verzoek) bereid verklaard ons op verzoek met advies bij te staan. Zijn taak wordt nu overgenomen door een medewerker van bureau Leefomgeving van Defensie.

Huishoudelijk reglement:

Tijdens de bespreking van de gewenste bestuurssamenstelling bleek dat duidelijke richtlijnen voor onze werkwijze ontbraken. Om dit op te lossen, hebben we een concept-huishoudelijk reglement opgesteld. We leggen dit voor aan de COVM met het verzoek om het tijdens de vergadering van 9 november 2026 goed te keuren.

En verder:
- Hebben twee omwonendenvertegenwoordigers van de COVM (en tevens leden van de Auditcommissie) de Vaste Kamercommissie voor Defensie in een uitgebreide brief gevraagd om er bij de minister op aan te dringen om de inhoud van de Wet en het bijbehorende “Besluit Defensiegereedheid Fysieke Leefomgeving” aan te passen. De belangen van de omwonenden kunnen beter behartigd worden door de huidige

regelgeving in tact te laten. Dit standpunt is ook verwoord in een zienswijze en in de internetconsultatie.
-Hebben twee omwonendenvertegenwoordigers van de COVM (en tevens leden van de Auditcommissie) de media te woord gestaan en zo nodig voorzien van informatie. O.a. Een Vandaag tv, Pointer radio, Radio 1 (3x), Leeuwarder Courant, Fries dagblad en Omrop Fryslân. De onderwerpen betroffen de voorgenomen Wet op de Defensiegereedheid, de geluidsisolatie en de gemeten geluidniveaus.
-Hebben twee bewonersvertegenwoordigers van de COVM (tevens lid van de Auditcommissie) op 3 juli overleg gehad met Plaatsvervangend directeur Beleid over de geluidsisolatie en de Wodg. Staatssecretaris Boswijk was op het laatste moment verhinderd. T.a.v. de geluidsisolatie is aangedrongen op het zo snel mogelijk duidelijkheid geven aan omwonenden. De achteruitgang van de beglazing levert voor steeds meer bewoners problemen op.
-Hebben we geregeld bilateraal overleg gehad met de Omgevingsmanagers van de vliegbasis en van Defensie.
- Ontvingen we in juli het RIVM rapport: “Hinder en slaapverstoring van vliegtuiggeluid in 2024; Blootstelling-responsrelaties voor burgerluchthavens en militaire luchthavens in Nederland”. Het rapport is ook aangeboden aan de COVM. Opvallende conclusie was dat de omwonenden van vliegbasis Leeuwarden de meeste geluidshinder ervaren. Meer dan bij vliegbasis Volkel, meer dan bij Schiphol. Het motiveert ons om onverminderd door te gaan met het monitoren van de geluidsniveaus en te komen met voorstellen om deze te beperken.
-Waren we vertegenwoordigd bij het afscheid van Marleen Molema als communicatie-woordvoerder van het ACC. We hebben haar bedankt voor de goede contacten en gefeliciteerd met haar benoeming tot squadroncommandant van het 922 Squadron.
-Hebben we informatie verstrekt over de geluidniveaus, onze werkwijze en de Wodg op een informatieavond van “Fryslân Foar Frede”.
- Zijn vanuit de regio zienswijzen ingediend op de wens van Defensie om het proefdraaien met 20% in tijd uit te breiden en ontvingen we de Nota van antwoord hierop.

-Het emailadres waaronder we bereikbaar zijn is:
secretaris.auditcommissie@gmail.com

Overzicht hoge geluidspieken afgelopen maanden:

	04-26	05-26	06-26	07-26	08-26	09-26
Hoogste piek dB(A)	120,7	119,2	117,4	120,1	112,7	118,9
109,9-115 dB(A)	33	41	9	19	17	10
>115 dB(A)	2	2	1	2	0	3

Vrijwel alle geluidspieken boven de 109,9 dB(A) zijn afkomstig van de contourmeetpunten Marsum en Jelsum.
Het merendeel van de geluidspieken boven de 115 dB(A) zijn afkomstig van het contourmeetpunt Jelsum. Meestal van doorstarts.

Deze periode waren er gemiddeld veel meer geluidsmetingen per maand dan eerder. Dit was het gevolg van het frequent vliegen vanwege de WIC.